

A HIRES-NEVES MEZŐHEGYESI NYULSTRÁF

A régi világban

1.

- 3⁰, friss hó.

A Noniusok könnyen vészik a szánkót, a kocsis meg tudja, hol az 5-ös állás. Ott a vadász lekászolódik a takarókból, kezét fog a várakozókkal. De alig ér a sokadalom végére. Van itt puskatöltő, patronzsákos, nyulszedő, kötöző rudas. Csak éppen kirongózi és munyampara nincs - gondolja.

Az indulásig még van idő kitudni, ki micsoda civilben. A vadász, amikor más vadászaton az állomásról viszik a faluba, a kocsis mellé szokott ülni. Utközben elkérdezet, mekkora a család, a falu, milyen a termés, miféle hitűek, a baj. Örömeiről falusi ember ugye szokott beszélni. Meg a nagy bajról se. Ezekben szemérmes. Mint abban, amikor a vadász a vetésből ágaskodó dusabb-zöldeb foltok mivoltát tudakolja a kocsisától:

" Ott megállt az ökör" - volt a válasz.

Szóval civilben a patronzsákosnak 16 mázsa kenyérgabona, egy hold kukoricaföld megszántva-elve, tüzelő, anyakoca-hizó tartás, liter tej a konvenciója. Pénzül meg valami. A többiek is ilyenek vannak. Ehhez képest nagy a család, ahogy szokott lenni, gyerek meg lány vegyesen.

Tompa lódobogás közeleg. Lovas nyargalja végig a puskás vonalat, kész-e minden. Kész, így hamarosan a lovas helyett kürtszó száll végig a vonalon. Indulás 9 órakor.

Először csak itt-ott mutatkozik a magunk vagy a szomszéd ugrasztotta nyul. Eltelik negyedóra, amikor a batallérozás - szalaogálás tanácstalanná válik, további negyedóra, amikor a puskás vonal előtt rendre keresztbe kezdenek iramodni a nyulak. Ez így meg is marad, mert az ujonnan ugrasztottak is - hiábavaló előrefutkosás után - keresik szülőföldjüket. Ezek mindig. Az emberből meg sok nem.

Több puskás odagyujt, 70 - 80 lépés távolra. Talán mert hóban nagyobbak a nyulak, megnőnek, akár a ködben. Jobbára persze csak megpiszkolják őket.

A krónikás vadász megvárja, amíg a következő nyul-ritmusra kerül a sor. Amikor egy életem-egy halálommal iramodást vesznek arrafelé, ahol mintha messzebb volna egymástól a fekete ijedelem. Bolond ez a nyul, vagy kevés az esze. Arrafelé megy, amerre a vadász körül sokadalom feketélik. Mert hogy ezek nyugtalanok, az egyenkénti feketeség meg hadonászik. Bezzeg a róka, az nem ilyen nyul-eszü.

Ilyenkorra már összeverődnek a nyulak, Van úgy, hogy egy csomóban öt-ha is elszánja magát valamerre.

A krónikás eleinte hibáz. A szembe trappolók elé rövidre fogja a távolságot, ezért csak a vonalon kívülieket tudja elkapni. Persze a hó, az enyhe köd a vele hóban-fagyban, ködben-zuzmarában együttélőt segíti. Hát ez is a természet védelme.

De nemsokára a vadász igazít az előrefogáson, belszámítja a havat-ködöt. Az egyhelyből kettő karikáztatása így már simán megy. Előfordul az egyhelyből három is, egy bent, kettő kint. Az egyhelyből négy nyul teritékezése azonban csak egyszer sikerült neki. Persze párpuskával.

Hanem baj van az egyik szomszédal, segítségért kiabál kísérete. Oda kell menni. Hát a gőzekeaszántás nem a sziveseknek való. Alig igazítják el a szomszéd hazaszállítását, már ott van a mérges miniszter lovasa: "Ne zsákoljon az ötös!" Zsákol az ánya térgye - gondolja a címzett. Persze, a miniszter nem valami jól mulat, mert a puha hóban nem nagyon törik magukat a nyulak a sarok felé. Győzi az ember otthon kimagyarázni a muszáj-zsákolót.

Szerencsére nemsokára igazodás. El kell húzódni balra, hogy a számaéhoz passzoló csóvás cöveket megtalálja a vadász.

Utánna váratlan ajándéknak örvend: remiz esik az utjában. Azelőttekkel kereste a fák között a tisztást a nyullövéshez, az ágak köztit meg a fácsánhoz. El is mentek, repültek egészséggel. Még ha mérgesen utánuk duplázott is

Most már úgy veszi, mintha ugaron futna a nyul, bukfencezik is. Mint ha makulátlan égen huzna a fácán, meg is törik röpte.

Kakasok úgy ritkán kelnek. Ilyenkor január közepén - végén már fácán-nyájakba verődnek és elgyalogolnak. Majd a hajtás vizájában, ott egyszerre emelkednek fel, mint a vetésen megriasztott vadlibák. És ugyanugy toronynál magasabban veszik az irányt. Mesterlövő vagy szerencsefi legyen, aki ebből néhányat leemel. A krónikás egyik se.

Nó, de még nem vagyunk a hajtás vizájában, a drukkban. Még nyomul a mozgó fal, tolja maga előtt a nyulakat - mint Esindely Ferenc mondja. Kiáltás hangzik: "róka!" A vadász önkéntelenül megmerevedik állásban, puskaszorításban, figyelemben. Eleresztett nyul nyargal el biztonságosan. De ugyanigy a róka. Ahol legjobban orditoznak, az U egyik szárában driblizte ki a feléje hajított kapanyél-botokat. Jobban volt informálva, mint a közhiedelem. Tudta, hogy azok ne sülnek el.

A rudasok már jó egypár dülőutra rakták le - cédulával - a krónikás nyulakat.

Gusztusosak ezek most, nem sárosak, ronggyá lőtt se akadt köztük, mert ki lehet ereszteni, hogy annál karikásabbra akassza meg őket a vadász.

Még egy csóvás cövek az igazodásra. Csipős az idő. Amíg a vonal rendeződik, a vadász magától rókából készült műfiba dugja a kezét. Ma jó dolga van a középtájról beosztott szerényebb sarzsíju puskásnak, - tünődik -, a puha hóban a nyulak nem nagyon iparkodnak a messze sarok felé. A terep se rossz - eddig. Igaz, métereseket is kell lépni a gőzekes hantokon át, de hát nemcsak lövöldözés a vadászat.

A téli nap észrevehetően hosszabb. Már Vizkeresztkor is. Pál fordulóra pedig még az ilyen kissé ködös nap is világosabb már.

A hosszabb napban elfárad a nyul is, a vadász is. De a vadásznak ebben is könnyebb. Mire összezáródik valahol a hajtók két szára, a vadász nádfonással takart álláshoz érkezik. Nemcsak megállhat, le is ülhet vadásszékre, elő is veheti az odakészített termoszt. Forró benne a rumos tea.

A kísérő sokadalomnak nem készítettek forró teát, mint manapság a végállomásokon a buszvezetőknek. A vadász csak a szendvicseit oszthatja meg velük, de ez meg olyan, mint az öt kenyér és a két hal az ötezernek. Csodát pedig ő nem tud tenni itt a mezőhegyesi határban sem az ennivalóval, se a világgal.

Azért a puskahordozó és társai valahogy meg lesznek estig. Mert az ember sok mindent átvészel. De mit tegyen az a seregnyi nyul, ami most a zsák szájába került. Fáradtak már, tucátjával tanáctalankodnak. De nincs meg állás, megindulnak a hajtók, most már visszajára. Idegesek a fécáncsapatok is.

Egyszerre aztán megindul a pergőtűz. Mint a Doberdón. De időben nem is kell ezzel olyan messze visszamenni. A mai napon is elszabadulhatott valahol a pokol minden tüze - emberre. Forró ágyucsövekbe tolják ott szinte automatikusan a gránátokat, mint itt a kimelegedett puskába a tizes patronoka

Lehet ezt vállalni? Amazt vállalni kell. Ezt nem muszáj. A vadász amazt vállalta - önként. Ezt is ugyanugy.

Se abból, se ebből a pergőtűzből nem jutott a vadásznak. Itt az állása egy domb mögött volt, a dombéltól vagy száz lépésre. Ahogy a nyulak a dombélra kerülve meglátták az állást, visszafordultak.

Ami mégis jött, az meg nagy kapun távozott. A vadász annyira belefelejtkezett a Doberdóba, Brjanszkba, Armentieresbe, hogy elfelejtett "kibozoka kiállítani, akik összekötötték volna vonalát a szomszéd puskásokéval. Mert a puskás vonal sok hajtója már elvonult akkor, amikor az U két szára összeért. Így azután nem tudta belőni a távolságot.

A mégis lőtávolságra jöttéket is jórészt hibázta. Később kapott észbe, hogy a nyulak már sokkal fáradtabban mozognak és a szokásosra fogta eléjük a távolságot. Hát túl eléjük is lőtt.

Volt, aki a viszájában 45 nyulat bukfeneczetetett, ezenfelül még vagy egy tucat tenabrórust készített kényyszerleszállásra. Jó volt a terepe s nem az emberre menő pergőtűzekre gondolt, hanem hogy a saját maga által a nyulakra zúdított pergőtűzben az elébefogást rövidítse, a kakasoknak pedig éppen jobban eléjük lőjjön.

Nehéz igazságot tenni.

Akárhogy is van, ez volt az utolsó olyan mezőhegyesi nyulstráf, amelyen huszonegy puskás egynapi terítéke csaknem elérte a kétezret.

2.

A híres-neves mezőhegyesi nyulstráf annyira híres azért nem volt, mint a tótmegyeri. Se teríték-rekordban, se patronszükségletben, sem pedig /még meg is szűrt/ grófokban.

Széchenyi Zsigmond szerint a tótmegyeri csúcsteljesítmény 1933-ban 11.851 nyul volt 9 puskásra egy héten át tartó vadászaton, a patronszükséglet pedig 6000 db. ^{1/}

Egy vadász ezek szerint átlagban 1300 nyulat puffantott le, hat napon át naponta mintegy 220-at. A nyul-patron arány az odavitt töltény mennyiségében mérve 1 : 4,6. Ha a patronok felénél többet ellövöldöztek, akkor az átlag eredmény 1:3

Mezőhegyesen a krónikás által ismert egynapi stráfban a sarkos 104 nyulat lőtt. De ez nem az "üdvári" vadászat volt, tehát nem a legjobb nyulas területen és nem is a legjobb nyulas esztendőben. Azonfelül a puha hóban a nyulak nem is nagyon törtek a sarok felé.

Orosz Gyula vadászati intéző 1943 telén 250 patronnal 95 nyulat lőtt, ami 1:2,6-os arány. A patronok azonban már hadiak voltak.

A töltényszükségletet a meghívó egyébként ilyen formán írta elő:

^{1/} Hasonlóképp ír Károlyi, L.: Waidwerk ohne Gleichen c. könyvében.

Ha nem is érte el terítékben a mezőhegyesi vadászat a tótmegyert, még sem termelt minden bokorban mezőhegyesi nyulstráf, a fácánzásról nem is beszélve.

A mezőhegyesi szép vadászatok lényegét azonban elsősorban nem a teríték adta, akárhogy osztottunk, számoltunk is az előbb.

A jól sikerült társas vadászatnak négyből összeálló sava-borsa van:

- kifogástalan szervezés-rendezés, mint manapság az üzemszervezés,
- vadász pajtásiasság, vagyis a hátulütő nélküli figyelmisség, egymást meg nem bántó vidámság,
- jó sport, vagyis testet edző mozgás, természetélvezet-termesztvédelem
- tűrhető teríték.

Ezt a rangsort nem lehet felcserélni, a fontossági sorrendet nem lehet megváltoztatni, mert akkor már léket kap valahol a dolog.

Az említett összetevők mellett a többi kellék - a felszerelés, a koszt-kvartély, az odajutás - már inkább mellékszöveg.

Mezőhegyesen a vadászat szervezése-rendezése évtizedek során annyira kifinomult, hogy az ember szinte zúrt kívánt az egyhangu mintaszerűség megtöréséért. Nem a parádé volt ebben a mintaszerűségben a lényeges, hanem a szinte computeres szabatoság. Ebbe csak egy valami köphetett bele: az időjárás.

Az akkor a Földművelésügyi Minisztérium alá tartozó meteorológiai szolgálat ugyan igyekezett távprognózist adni, mégis előfordult, hogy nem asszeri, hanem a lőcsei kalendárium százasztendős jövőmondója szerint alakult az időjárás, vagyis hogy

" ha a nap felhőben áldozik,
az idő így marad, avagy megváltozik."

Az időjáráson kívül Balázs József, az állami gazdaságok minisztérium főnökének és Koch Gyula mezőhegyesi direktornak a vadászati gond-listáján kerek-kerek 100 tapasztalati pontban gyűlt össze a tenni-vigyázni való

Abban olyan furcsaságok, mint

- a cukorgyári csikorgó iparvágány forgalmának leállítása éjszakára, nehogy a teríték-álmokat az megzavarja,

- a WC-kbe serpenyős parázs, nehogy reumatikussá váljanak a vadászok egyes fertályai, központi fűtés híján,

- tartalék puskák, ha különösen a gyorstüzelő Browning rugók felmondják a szolgálatot,

- fogat annak a vadásznak a hazaszállítására, akinek a szuflája kiállt a gőzekezesantásban,

- diétás koszt annak, akinek viszont a gyomra készült ki, stb.

A vadászat - mintha feladott csemag volna, a budapesti pályaudvaron vette gondjaiban Mezőhegyes. Rendszerint az Árpád vagy Lél sinautóbuszt rendelték.

ki /hová lehettek ezek a 110 km-rel menő motorosok?/ - a mintegy 20 vadász, az állami gazdasági funkcionáriusok s a gondviselő személyzet részére.

A gondoskodás azzal kezdődött, hogy a vadász csomagját, puskáit, töltényzsákját, számozással, a felszálláskor átvették. Szállására érve találkozott hálóingével, fogkeféjével, a szánon vagy hintón puskájával, a vadászat megindulásakor patronjaival.

Számjából megtudta, melyik fogat viszi szállására, majd másnap állására, ahol a csóvás karón ugyanezt a számot találta.

Amint a stráf a vizsájához /drukkhoz/ érkezett, a vadász állására szendvicseket és termoszban forró rumos teát vagy forralt bort készítettek.

S amikor 3 óra felé a nem könnyű sport után előállt a vadász hintója, szánja, nem szállására vitte őt, hanem a kaszinóba, ahol sörrel, sajtos ruddal, töpörtős pogácsával várták. Ez is a hosszú esztendő tapasztalata: ilyenkor szomjas az ember.

Estére kipihente magát a vadász. Étvágya is megjött. De még a vacsoránál is jobban élvezte az étkekhez adott porcelánt. Herend megmutatta, hogyan lehet gyönyörködni vadban nemcsak erdőn-mezőn, hanem porcelán tányéron, csészén is. Ez művészet volt. A fácános-nyulas-agancsos nyakkendő csak mester-ség

Közelebb férközött ez a vadász porcelán a vadász szívéhez, mint az az arany étkészlet, amivel a háboru után párisi követségünk egy vacsoráján találkozott. Amikor az első világháboru után felosztották a régi cs. és kir. nagy-követségi vagyont a monarchia utódállami között, nekünk ez jutott. Benne a kétfejű sassal és a felirással: indivisibiliter ac inseparabiliter. Ez nem volt művészet, csak szinarany és keserű emlék.

A porcelán mellett a vacsorán a poharak úgy sorakoztak egy-egy teríték előtt, mint régi családi képeken az orgonasíp-szerinti sokgyerek. Összhangban az Inyestermesterrel töltötték beléjük a sört, a könnyű asztali, a vörösbort, a testesebb bort, az édességhez pedig a tokajit.

Dicséretére legyen mondva Mezőhegyesnek, esti teríték bemondás, germán eredetű "vadászkirály" választás, tartalék patronnal kíséret - nem volt

3.

U hajtás, nyulstráf, pászta - ezek a nevei a legnagyobb területet felölelő nyulvadászatnak. Széchenyi a nyul-stráf mellett köt ki, Zsindely az U mellett, a Vadászat Kézikönyve mindhármát említi.

Nem mondhatja a krónikás, hogy egyik se jó, mert ő se tud jobbat. Azt azonban elmondhatja, miért nem jó egyik se.

Az U azért nem, mert az effajta hajtásban az alsó rész, vagyis a

puskás vonal derékszögben áll a két szárhoz, nem úgy meghajlítva, mint az U betűben. Hiszen éppen azért megy a nyul a két alsó sarok felé, mert ott látja legmesszebb az embert.

A pászta nem sokat mond. Körvadászaton is végigpásztázzák a területet.

A stráf pedig / a német Streife/szóból/ a stráfkoocsira, vagy arra emlékeztet, hogy "Gott strafe England", de ezt a németek hajtogatták az első világháborúban.

Valójában olyan ez a nyulstráf, mint mikor a redőnyt /rollót/ lassan, órákon át húzzák fel. A legtöbb nyul a rolló tokjába szorul s a drukk az, amikor a rollót kezdik visszaereszteni. De azért redőnyös /rollós/ hajtásnak mégse lehet elkeresztelni az ilyen vadászatot.

Mint tudott, ennek a vadászati módnak a nyitja abban van, mint a hajdani kopózásban. Ott is tudta a vadász, hogy a kopózott nyul egy-két kilométer után igyekszik oda, ahonnan ugrasztották, ahol békében volt.

Széchenyi és Károlyi beszámolt a tótmegyeri nagy nyulstráfokról. A mezőhegyesi krónikásnak ő utánuk igen szerény helye marad, csak az, ami itt más volt, vagy amiről jeles vadászíróink nem szóltak.

Sarokpuskás itt is - ott is a fő illető a protokollban. Nem szólnak azonban vadászíróink a saroktartóról. Saroktartó a sarokpuskás mellett a puskás vonalban következő vadász. Illendő és fő dolga, hogy ne lőjje el a fő protokollós orra elől a nyulakat. Ami nem egyszerű. Mert előfordul, hogy vagy nem bír velük a fő illető, annyira rohamozza, vagy vadászpuskát ő csak státusszimbólumként sütöget.

Nem szólnak hivatott szerzőink arról sem, hogy a nyulstráfban a zsákolónak két foltja lehet. Vagy az ismert lemaradással, vagy a kitüremkedő ékkel amikor is előbbre igyekszik a puskás, hogy a puskás vonal előtt keresztbe szaladó nyulakat megakassza.

Mezőhegyesen legfeljebb két egymást követő napon volt nyulstráf, mind egyiken egy-egy, 9-től 2-ig. Általában 3 órára érkeztek vissza a vadászok.

Tótmegyeren az egyhetes nyulvadászaton 9-10 puskás vadászott Mezőhegyesen - a legfeljebb kétnapin - mintegy 20. Ennek megfelelően Mezőhegyesen szélesebb volt a puskásvonal és hosszabb a két szár. Ezért több hejtő kellett, 6-800 is.

A mezőhegyesi vadászok zöme tizes patronot lőtt, nem nyolcasat vagy pláne hatosat. Azért is, mert a tizes megfelelt a kakasra, a fogolyra is elment gorombább serét pedig könnyen kihagyta ezeket.

A vadászok terítékét cédula ellenében szedték fel a vadhordó kocsik a meszebb kimult - jelentős számú - vadat az egész terítékhez adták hozzá.

A kompetencia két nyul volt.

4.

A háboru előtt a maihoz képest abban is fordított volt a világ, hogy az erdőket és így a nagyvadakat is feudális hitbizományok, egyházak őrizték, ott az állami közigazgatásnak vadászathoz keresnivalója nem volt - a tilalmi időket kivéve. Az állam házigazda csak három állami birtokon lehetett: Mezőhegyesen, Bábolnán és Kisbéren, valamint a gödöllői koronaerőselemben. Ezekben - a koronaerőseletet kivéve - jobbra apróvad volt és őz.

Fácánra és nyulra Mezőhegyesen háromféle vadászatot szoktak tartani.

Késő ősszel rendezték a protokoll vadászatokat, arra az államfő hívta meg a követeket és néhány kedvelt zászlóúrat-miniszterét. A protokoll vadászatok olyanok, mint Zrinyi vadkan vadászata vagy a Rudolf trónörökös vége töredékes hírek is csak bizonytalanul szállongnak róluk. Ilyen töredékként szivárgott ki, hogy az akkor olasz külügyminiszter az infanterista /a lövonal előtt gyalogló/ fácánokra szakosította magát, a repülőgéppel nem bajlódott, ugylátszik, ez magas volt neki. A német külügyminiszter pedig - hogy magát ezzel tegye emlékezetessé - ötezer pengőt osztogatott szét a személyzetnek.

Rangban következett a miniszteri vadászat, amire a földművelésügyi miniszter hívott meg államtitkárokat, befolyásos képviselőket, főispánokat. S ha ezek közül lemondtak, pótlásukra minisztériumi tisztviselőket.

Sorban a harmadikat minisztériumi vagy házi vadászatnak hívták, erre az állami gazdaságok főnöke hívott puskásokat.

Nem mindig az előkelőbb volt a jobb.

1940. január 20-21-én tartott minisztériumi /házi/ vadászatot a krónikás 65 nyulat és 4 fácánt lőtt, a január 26-27-ére kitűzött miniszteri vadászatra pedig méteres hó esett, a hajtók - vadászok úgy rugdosták ki a nyulakat a hó alól. Bele is fáradtak ebbe a furcsa fociba, abba is hagyták hamarosan.

5.

Egyes vadászoknak nem volt olcsó multság a mezőhegyesi nyulatról. Aki fizetésből élt, annak meg kellett huzni a nadrágszíjat az ilyen vadászat előtt.

A költség zöme a patronból adódott. 300 töltény á 30 fillér = 90 pengő.

A másik fő költségnem a borra való volt. Olyan szerény zsebü költségviselő, mint a krónikás, a következőket fordította erre:

puskahordozónak 2 napra 4 + 4	=	8 pengő
a többi kísézőnek á 2	=	16 "
Minisztériumi altiszteknek vonaton 2x2	=	4 "
kaszinói altiszteknek 2x2	=	4 "
éttermi felszolgálóknak	=	2 "
kocsisoknak 2x2	=	<u>4 "</u>
		38.-

90 + 30 = 128 pengő, ami tizzel szorozva, mai 1280 Forint.

Az U két szárában ballagó hajtók kívül maradtak az illyesféle kereseten.

Voltak persze szerencsefiak is. Az egyik kocsis egyszer - pedig akkor még nem is rendeztek hajtó Európa bajnokságot - négyes fogatával olyan ügyesen kanyarodott, hogy tömött tárcájú vendége egyből kihuzott neki egy százast. Pengőben.

6.

A vadászok vadászoknak vadásziasak voltak. Nem szállongtak hírhedt esetek akart zsákokról vagy ékekről, másnak futó-repülő vad sorozatos ellövéséről, terítékbeli tulzott önteltségről, megpofozott hajtókról.

A hiba nem a vadásziaságban volt. Hiszen jórészüeknek a nemzetsége már a középkortól kezdve járta a vadászat iskoláját, egyénileg pedig kora ifjuságától kezdve. Mint Hemingway írta afrikai vadásznaplójában: "Ezt a beállitottságot csak a java angolokban, java magyarokban és a legjava spanyolokban találtam." 1/

A hiba ott volt, hogy azokat kivéve, akik csak a vadászatért jöttek a társaság nem baráti körből, hanem érdekközösségekből, státusszimbólumot hajszolékából állt össze, miniszter körül keringő értesülés-, falat- vagy koncvárokából.

Ezeknek a tárcáiból repültek a százasok a háboru kellő közepén a chemin de fer bankba esténként. Ezek tósztotak a vacsorán és játszották meg - sértő megjegyzéseik ellensulyozására - a lovagias ügyeket.

Ez szennyezte be az oldott vadászpajtási léghört. És ebbeli környezetvédelemért senkihez nem lehetett fordulni.

1/ Green hills of Afrika /Afrika zöld hegyei/.

Az új világ

A kedves Forgeron gyártmányu 16-ost mindenki elnézte. Ez a serétes jóval az ostrom előtt került barnára mázolt radiátorok közé - ugyanolyan színű tokban. Eggyel több lett a radiátorcsövek száma, de ki törődött ilyen részletkérdéssel az időben.

Amikor minden elcsendesedett, más emberek kerültek a romos lakásban. Náluk csöngetett be a vadász hónapok múlva. Elámultak az ott lakók, hogy a vadász félkézzel szerelte le az eggyel több radiátorcsövet. Azon meg nagyon sajnálkoztak, amikor azt mondta, hogy testvéreit elfujta a háboru szele.

1945 december eleje és vége

1945 december elején - most már egymagában - újra megszólalt a serétes hirmondó. De felszabadult társaságban.

Itt is próbálkoztak protokoll ültetéssel a wacsoránál. Egyből felborult. Felborította - egyebek között - a régi világban sokat ült gazdasági fej diákos lendülete. Az ő kabátszárnyát viszont a máspárti miniszter hajtogatta fel gondosan, hogy - vadásszá avatás címén - sütőlapátnyi tnyerével majdnem háromrét repessze az illető illetlen felét.

A chemin de fer helyében a huszonegyes lépett. Az elegáns tárcák helyébe az egyszerű bugyellárisok. Az oposszum bundák helyébe a birkaprém. A finom célozgatások, kerülgető elhallgatások helyébe a tértszemű szókimondás.

Ami maradt, az - ami akkor még nagy szónak számított - a ritka jó koszt volt. Ennek ellensúlyozására a vadászatra hívó miniszteri levél így szólt: "Az ipari munkásság husellátásának az enyhítése végett Mezőhegyesen vadászatot tartok, amelyre stb". Ezért - ami ritka - fácánnyukat is lehetett lőni. A 15 vadász átlagos egynapi teritéke 50-60 körül mozgott, nagyjából fele nyul, fele fácán. S ez nem kis eredmény, ha meggondoljuk, hogy háboru volt, hogy a puskások jórésze kezdő vagy gyakorlatlan volt a serétes fegyverrel, a hajtott fácánal.

Még nagyobb eredmény, hogy ily körülmények között sem került teritékre - ember. A krónikás ezért aggódott s ahol csak tudta, emlegette az ügyelést-vigyázást a fegyverrel.

Ami elmaradt a régítől, az nem a kisebb teriték volt. Különbben is napi ötvenes teritékhez boldogan gratulálnának akár Keleten, akár Nyugaton még a diplomata vadászatot szervezők is. Nem is az, hogy parádés fogatok helyett ömlesztve iparvasuton szállították a vadászokat-hajtókat. Az sem, hogy a kaszinó helyett nyilvános vendéglőbe tálaltak. Az az újítás sem, hogy a beravalót összeszedték és központilag osztották szét.

A fogyatékoság a vadászat rendezésében volt. Már abban, hogy

a minisztérium épületéből indult a menet, aminek sok nézője, irigye és bírálója akadt. Főleg pedig abban, hogy a stráf indulása előtt jó órába telt, amíg keresték helyüket, amíg helyre rázódtak a vadászok, a kísérők, a hajtók.

Arról már nem annyira a rendezés tehetett, hogy sok vad lett félre-ejtve, olykor a vadász szemeláttára is. Nem is említve azokat a fácánokat, amelyeknek lógott a lába. Alájuk lőttek ezeknek s ahol földre szálltak, ott maradtak. Onnan kerültek kabát alá vagy tarisznyába.

Arról már jobban tehetett a rendezés, hogy rövidek voltak a hajtások. Ezt még az ántivillág fácánozásaiból vették át, amikor az volt a fő, hogy a vadászok keveset mozogjanak s szinte egyfolytában durrogassanak.

A krónikás nem szerette ezt, mert nem volt idő a szemlélődésre, a természet felszívására, az azzal egyé válásra. Ami több még a jól sikerült pus-kázásnál is.

Szerette a puska megszorítása előtt a csendet, szerette saját ma-gában a növekvő izgalmat, amikor alig neszekre figyelt fel. A Kárpátokban órák hosszát is hallgatta a csendet.

Itt most egy nyirfa örvendeztette meg. Lehelletszerű ágaival, még élő néhány könnyed-finom levelével, zuzmarától körülvelt sziluettjével.

Pedig nem hazai a nyirfa. Ugy gondolja - inkább orosz. Valójában azután jött rá csak erre, ahogy olvastathatta Turgenyevnek, a vadásznak az em-lékezését:

"... az őszi nyír mesebeli fa. Aranyszinben csodaként tűnik fel a halványkók égen, amikor a fáradt nap már nem melegít, de fénye tisztábban ragyog a nyári napénál és elszabadultan sugárzik át a kis nyirfaligeten ..." 1/

Ha orosz a nyirfa, miért olyan lehelletszerű, miért nem nehézkes, milyennek őket képzelte? De azután látta a Bolsoj világon egyedülálló ballet-jét, a szovjetek világon első jégtáncosait. Ezek is, a nyirfa is egyformán ingatják a nehézkedés törvényét, a nehézkeség hiádelmét.

1947 január vége

Már szánok viszik kettőnként a vadászokat. A lovak is maradhatósak - 15°. Havazik egész nap. A fácánok nem is repülnek. Abbamarad a vadászat a tervszerinti abbahagyás előtt. De addig is esik vadászonként 20-25 vad.

1948 január vége

Kétnapos nyulszilveszter. Bár a meghívó másra is szól, ilyenén-képpen:

1/ Zapiszki chotnika /Egy vadász feljegyzései/

Hát fácán már mutatóban is alig akad. Mert könnyű ledurran-
tani vagy FEG folyóssal lecsettenteni, ahol felgallyazik, könnyű lőszerűhurokban
megfogni a csenderesekben. Szerencse, hogy a nyulnak csöppel több az esze. Így
azután 50-60 nyul között ejtett el egy vadász a két napön.

A kezdő napon két stráf. Az első a 6-os major mellett huzó-
dott. A puskás szomszéd már román területre tolja el a nyulakat. Meg is kapja
az odakiáltást:

"Ne ijesztegesd őket, mert disszidálnak."

A második stráfban - hogyhogy nem - sarkos lett a krónikás,
először és utoljára. Az izgalmas nem a nyulserég volt ebben. Mert kevesebb
volt már a nyul, meg lágyulni is kezdett az idő, nem törtek annyira a sarokra.
Ami a sarokban a vadásznak ujszerű volt, az a kitaposott út, a kisebb kapu, a
nyugodtabb, négyirányú lövési lehetőség. Ezeknek köszönhette: -1:1,1 patron-ny
aránnyal - a nyulak hiba nélkül engedelmes cigánykorekeit.

A második napra nehéz, sáros lett a talaj, a nyulak alig mozogtak. Emellett sok volt már a hasas. Rá is olvasták a hiszékenyebb-járatlanabb vadászra, hogy egy lövéssel több százat ejtett el, mert a nyulfiókák ezévi fiainak az idejű fiókáit is elpusztította.

Nem volt gusztusos a vadászat. Ezért a krónikás a melegedő napfényben inkább a kékes-lilásan zöldelő vetésen merengett el. Nem volt ez zöldjében sem haragos. Inkább jókedvű élniakarással volt tele. Nálánál jobban csak az itt élők, akik alig egy-két év alatt ilyen vetés-csodákat teremtettek. Lehet, hogy az állami gazdaság dolgozói, most már nem konvenciósai. Lehet, hogy a földhöz jutottak.

Mert sok a kis tanya is a stráfban. Valami évszázados ki nem elégítettég, elfejtett vágyakozás szabadult fel az újgazdáknak, amikor 3-4 hold közepén szélén összehozták a hamar fedelet a fejük, meg a kevés kis jószáguk fölé. Az állami gazdaság dolgozói, a vadász késérei, úgy beszélnek róluk: "parasztok". Mert látják kinlódás-keservüket, ami a kisparasztoknak mindig is osztályrésze volt. Ezek a "parasztok" még nem tudták nagy földhöz jutott örömeikben, hogy a kinlódás-keservtől is fel kell szabadulniuk.

Nem tudta akkor a vadász sem.

A szocialista világ

Ritka kort ér meg Mezőhegyes: 1985-ben 200. évet. Mert 1785-ben II. József rendelkezésére 25.000 holdon ménesbirtokként létesült, ahol - a legnagyobb hazai ménesben - nevelték az erős csontozatú, tetszetős külsejű angol-normann eredetű Nonius, angol-arab Gicrán, Furioso és North-Star félvér lovakat, igában kocsiban, nyereg alatt egyformán jól használhatókat.

A 200 esztendőből alig esik valami a népidemokratikus társadalmi-gazdasági világra. A legtöbbet mégis ez alatt változott.

Abban nem, hogy gyéren lakott. Nem annyira községi, mint inkább gazdasági majorsági településekkel.

Abban sem, hogy a talaj, a hőmérséklet, a csapadék, a tájjeleg - szóval a természet - észrevehetően más volna.

De döntően mások a társadalmi viszonyok és egészen más az ember által befolyásolt természethasznosítás, a gazdálkodási mód, mások a termelési eszközök, a termelési viszonyok.

A régebben még neves norfolki vetéscsodát felváltja a monokultúra, az istállótrágyánál több táperőt ad a műtrágya, a négyökrös eke vagy gözeke helyébe lép a traktoros talajelőkészítés, a kézi kaszálás-aratásába a gépi betakarítás, a kapa helyébe a gyomirtószer, az erdősávok-remizek helyére a légi kemizálás.

Ezekkel együtt elmegy az ember a faluról, kivész a nyul a határból.

A századfordulón 1400 ha-on termesztették a cukorrépát. Egy hektár cukorrépa megművelése 86-88 kézi munkanapba telt. Ez 123.200 kézi munkanap, emberre számítva 600/ á 200 cukorrépa munkanappal./ Ha ehhez hozzávesszük a kukorica, a kalászosok, az állattartás munkaerő szükségletét, akkor ezekből bőven kitelt a nagy nyulstráfok hajtóserege. Nem így a korszerű gépesítés-kemizálás idején, amikor egy ember tízszer-huszszor annyi réginak a munkáját látja el.

A vetésforgó, a határba hordott tárgyadomb, a kukorica, az egyéb takarmány melegágya volt a nyulnak. Az ezekkel járó termelő munka nem billentette ki a nyulat biológiai egyensúlyából. Nem úgy a sokszáz hektáros tömb, a nagy teljesítményű, 150 LE-s ötvasu mélyszántó eke, a sorközművelő kultivátor, a műtrágyát-gyomirtót szóró gép, az egy menetben dolgozó gépi betakarítás, a tarlóégetés. Az iparszerű termeléssel, különösen a zárt termelési rendszerekkel kiszorult a nyul abból a határból.

A vadász nem hullajt ezért könnyeket, nem emlegeti sóváran a régi világot.

Nem, mert ő is büszke nagyüzemi termelésünkre, amelynek bölcsőjét - ahogy engedték - ő is ringatta.

Nem, mert bizik abban, hogy bekövetkezik vagy a biológiai frontáttörés a mezeinyul mesterséges tenyésztésében /mint a fácánban/, vagy megteremtődik a jobb összhang a természethasználásban a termelés, a természetkultúra, a sport, a biogeókonómia között.

Vagy mind a kettő.

Addig is meg kellett írni - a híres-neves mezőhegyesi nyulstráf még ha fogyatékos krónikáját is, a remekbeszabott rendezéssel, a nem mindennapi terítéssel, a százasokat dobáló vadászokkal, az elejtett nyulat elemelő hajtókával, a kártyacsatákkal.

Ehhez a legutóbbihoz annyit fűz még hozzá, hogy bridgezni akkor nem tudott, ultizni meg most nem. De a vadászregulákat tudja, a fegyelmezett és vidám vadászpajtásokat meg mindennél többre tartja.